

TLAČOVÁ SPRÁVA

Košice 8. september 2015

Botanická záhrada Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach si pripomína 65. výročie svojho založenia.

Botanická záhrada bola založená v roku 1950 v areáli bývalého Komenského ústavu na Komenského ulici na rozlohe troch hektárov. Jej prvým jej riaditeľom bol iniciátor vzniku botanickej záhrady v Košiciach, Doc. Dr. Jozef Rác.

V súčasnosti sa botanická záhrada rozprestiera na ploche 30 hektárov. V jej areáli sa v komplexe expozičných skleníkov s celkovou rozlohou 3500 m² nachádzajú expozície tropickej a subtropickej vegetácie. Na ploche štyroch hektárov sa rozprestiera expozícia dekoratívnej flóry, ktorej súčasťou je na ploche 4 árov genofondová zbierka autochtónnych taxónov vyšších rastlín. Súčasťou expozície dekoratívnej flóry je Ekologická náučná plocha, ktorej cieľom je prezentovať študentom, odborníkom ale aj laickej verejnosti aktuálne poznatky botanických, environmentálnych a didaktických disciplín a kultúrno spoločenských aktivít. Na ploche 24 hektárov sa rozprestiera lesná časť záhrady, ktorá pozostáva z lesných celkov pôvodných fytocenóz nadväzujúcich na lesné spoločenstvá geomorfologických celkov Bankova a Čermel'ského údolia. Na zostávajúcom území je umiestnená hospodárska časť botanickej záhrady a objekty univerzity.

Foto: archív BZ UPJŠ.

„Botanická záhrada svojimi exponátmi a aktivitami dotvára charakter nielen UPJŠ ale i mesta Košice. Počas svojej histórie prešla zložitým vývojom, vždy však plnila dôležité úlohy v pedagogickom i výskumnom úsilí našej alma mater. Som rád, že v súčasnosti, aj vďaka významným investíciám do infraštruktúry skleníkov z vlastných prostriedkov univerzity a vďaka majetkovému vysporiadaniu jej pozemkov, sa zamestnanci Botanickej záhrady môžu koncentrovať na aktivity prospešné nielen našim študentom, ale i širokej verejnosti. Botanickú záhradu

považujem za dôležitý nástroj na šírenie misie UPJŠ v regióne,“ zdôraznil rektor UPJŠ v Košiciach prof. RNDr. Pavol Sovák, CSc.

Súčasťou pripomenutia si tohto významného jubilea botanickej záhrady je aj dvojdňová medzinárodná konferencia **Edukácia v botanických záhradách a arborétach (Education in botanical gardens and arboreta)**, ktorá sa bude konať v dňoch **9. a 10. septembra 2015** v priestoroch Botanickkej záhrady UPJŠ na Mánesovej 23 v Košiciach. Konferencie sa zúčastní viac ako 40 odborníkov zo Slovenska, Českej republiky, Maďarska, Poľska a Ukrajiny.

„Jednou zo základných funkcií univerzitných botanických záhrad a arborét je edukácia. Ich špecifikom je, že poskytovanie informácií o rastlinách, ich biotopoch, ochrane, pestovaní a ošetrovaní sa realizuje pre široký okruh obyvateľstva. To vyžaduje osobitné metodické a didaktické prístupy pre prijímateľov, ako sú študenti univerzít, študenti stredných a žiaci základných škôl, odborná aj laická verejnosť. Botanická záhrada UPJŠ v Košiciach má odborné, personálne a materiálne predpoklady na realizáciu výučbových programov,“ poznamenal doc. RNDr. Sergej Mochnacký, CSc., riaditeľ Botanickkej záhrady UPJŠ v Košiciach.

História Botanickkej záhrady UPJŠ v Košiciach

Botanická záhrada bola založená v máji 1950 v areáli bývalého Komenského ústavu na Komenského ulici (dnešný areál Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie). Hlavným iniciátorom, organizátorom a entuzianistom vzniku botanickej záhrady v Košiciach bol Doc. Dr. Jozef Rácz, ktorý sa stal aj jej prvým riaditeľom. V tom čase mala rozlohu 3 hektáre, ktorá však nepostačovala na jej plánovanú činnosť. Preto bola pre novú záhradu vybraná plocha pod Rosaliou v Mestskej časti Košice Sever, ktorá bola neskôr rozšírená aj na územie Červeného brehu po baňu na Bankove. V roku 1958 bol uvedený do užívania expozičný skleník, ktorý bol na vtedajšiu dobu jeden z najväčších v strednej Európe.

Z pôvodného vedecko-pedagogického pracoviska, zameraného na riešenie vedeckých problémov sa začala presadzovať potreba pedagogického zamerania pracoviska. Časť pracovnej kapacity bola využívaná v spolupráci s Katedrou experimentálnej genetiky a botaniky Prírodovedeckej fakulty UPJŠ na riešenie výskumných úloh v oblasti liečivých rastlín. Následne boli dobudované expozičné zbierky tropickej a subtropickej vegetácie, viackrát sa prebudovávala expozičia dekoratívnej flóry a udržiavala sa dendrologická zbierka v lesoparkovej časti. V roku 1960 sa stala vo forme účelového zariadenia súčasťou Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

Po roku 1989 došlo k rozšíreniu zasklenej plochy vybudovaním nových ôsmich skleníkov. Z nich sú štyri zaradené do komplexu expozičných skleníkov s vykurovaním a štyri sú v hospodárskej časti využívané ako pestovateľské skleníky. Realizovala sa výstavba steny s umiestnením akvárií vo vstupnej hale a realizovala sa generálna prestavba dekoratívnej plochy pred skleníkmi. Prebudované a rozšírené boli expozičné zbierky v skleníkoch na oddelení tropickej a subtropickej vegetácie, ktoré v súčasnosti predstavujú jedinečnú zbierku a ťažko porovnateľnou expozíciu.

V decembri 2014 bola ukončená rozsiahla oprava troch najväčších expozičných skleníkov, ktoré svojmu účelu slúžili nepretržite 56 rokov. Oprava skleníkov v celkovej hodnote takmer 410-tisíc eur, ktorú univerzita financovala z vlastných zdrojov, zahŕňala renováciu nosných konštrukcií, nahradenie pôvodných sklenených výplní opláštenia

polykarbonátovými doskami, opravu elektroinštalčných rozvodov a inštalovanie prvkov umožňujúcich automatické vetranie skleníkov.

Súčasnosc' Botanickej záhrady UPJŠ v Košiciach

Botanická záhrada sa rozprestiera na ploche 30 hektárov v severozápadnej časti Košickej kotliny, na úpätí svahu východného výbežku Slovenského rudohoria. V jej areáli sa v expozičných skleníkoch s celkovou rozlohou 3500 m² nachádzajú expozície tropickej a subtropickej vegetácie. Na ploche štyroch hektárov sa nachádza expozícia dekoratívnej flóry, ktorej súčasťou je na ploche 4 árov genofondová zbierka autochtónnych taxónov vyšších rastlín. Súčasťou expozície dekoratívnej flóry je Ekologická náučná plocha.

Súčasťou botanickej záhrady UPJŠ v Košiciach je Herbár a Thaiszova knižnica. Od roku 1990 vydáva botanická záhrada vedecké periodikum THAISZIA, Journal of botany. V ostatných rokoch zorganizovala niekoľko medzinárodných vedeckých konferencií, v súčasnosti rieši viaceré grantové a vedecko-technické projekty, prevádzkuje klubovú činnosť (kluby Bonsai, Kaktus, Citrus) a buduje tradíciu tematických výstav, z ktorých viaceré sú jedinečné v celoslovenskom meradle (Motýle exotických trópop, Orchidey, Kaktusy a sukulenty a ďalšie).

Botanická záhrada UPJŠ pôsobí v oblasti edukačnej, výskumnej a kultúrno-spoločenskej. V rámci edukačnej činnosti vytvára podmienky pre laboratórne cvičenia a na požiadanie zabezpečuje výučbu na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ vo vedných odboroch geobotanika, ekológia rastlín, ochrana životného prostredia a terénne exkurzie. Študenti botanických disciplín majú možnosť pod vedením zamestnancov botanickej záhrady realizovať diplomové práce a konzultovať botanické problémy.

Botanická záhrada sa dlhodobo zameriava na popularizáciu botanických disciplín smerom k širokej verejnosti a systematicky sa venuje aktivitám podnecujúcim záujem o štúdium týchto odborov (vybudovanie Včelárskeho náučného chodníka, pravidelné organizovanie súťaží pre žiakov ZŠ o botanike Botanikiáda,...). V spolupráci s Centrom voľného času sa aktívne podieľa na zabezpečovaní súťaží ako sú Biologická olympiáda, Poznaj a chráň, či Stredoškolská odborná činnosť. Za vynikajúce výsledky transferu zhromaždených poznatkov z ríše rastlín širokej verejnosti bol kolektív Botanickej záhrady ocenený v roku 2014 Cenou Košického samosprávneho kraja.

Vedecký výskum sa v botanickej záhrade zameriava na štúdium biológie ohrozených druhov vyšších rastlín východného Slovenska, synantropizáciu vegetácie, invázie rastlín, šľachtenie dekoratívnych kultivarov a patologických problémov drevín v zmenených podmienkach prostredia. Aktivity v kultúrno-spoločenskej oblasti sú orientované na sprístupnenie zbierkového rastlinného fondu, predstavovanie biologickej rôznorodosti rastlinnej ríše, zvýšenie a upevňovanie environmentálneho povedomia návštevníkov k trvalej udržateľnosti a ochrane životného prostredia.

POZNÁMKA: Tlačovú správu nájdete archivovanú na: www.upjs.sk

Mgr. Jana Oleničová
vedúca Úseku pre propagáciu a marketing
UPJŠ v Košiciach